

D. REKOMENDACJE GRUPY ROBOCZEJ I KWESTIE WYMAGAJĄCE PRZEANALIZOWANIA W PRZYSZŁOŚCI

W oparciu o spostrzeżenia Grupy Roboczej dotyczące stosowania Konwencji oraz Zrewidowanej Rekomendacji przez Polskę Grupa Robocza: (1) formułuje następujące rekomendacje wobec Polski oraz (2) przeanalizuje w przyszłości pewne kwestie, gdy zgromadzone zostanie co do nich odpowiednie doświadczenie praktyczne.

1. Rekomendacje

Rekomendacje mające na celu zapewnienie skutecznego zapobiegania i wykrywania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych

1. W odniesieniu do podnoszenia świadomości oraz działań szkoleniowych w celu promowania implementacji Konwencji i Zrewidowanej Rekomendacji Grupa Robocza rekomenduje, by Polska:

a) zapewniła szkolenie policji, prokuratorów i sędziów w zakresie Konwencji oraz przepisów odnoszących się do przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II);

b) zastosowała dodatkowe środki, włącznie z dalszym szkoleniem, by podnieść poziom świadomości o Konwencji i przestępstwie przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy wśród administracji publicznej, w szczególności instytucji, które mają styczność z polskimi przedsiębiorstwami działającymi na zagranicznych rynkach, włączając w to zagraniczne przedstawicielstwa dyplomatyczne oraz instytucje promujące handel, wspierające kredyty eksportowe oraz udzielające zagranicznej pomocy na rzecz rozwoju (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

c) podjęła niezbędne działania, by poprawić świadomość o Konwencji i przepisach odnoszących się do przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy wśród organizacji biznesowych i przedsiębiorstw, włączając w to przedsiębiorstwa małe i średnie, oraz wśród organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw zaangażowanych w realizację umów wynikających z zagranicznej pomocy rozwojowej finansowanej przez Polskę (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

d) zachęciła [organizacje] księgowych i audytorów, by rozwinęły dalsze inicjatywy w celu: (i) zapewnienia szkoleń i podnoszenia świadomości o przestępstwie przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy i odpowiednich wymogach w dziedzinie księgowości i audytu wynikających z polskiego prawa oraz (ii) rozpowszechniania w ramach obydwu zawodów informacji o obowiązku zgłaszania podejrzeń o przekupstwie zagranicznych funkcjonariuszy właściwym organom (Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, V);

e) zastosowała dodatkowe środki, by podnieść świadomość o przepisach ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych [...], w celu zapewnienia, że wszystkie ewentualne naruszenia tych przepisów będą aktywnie badane i ścigane i, w tym zakresie, rozważyła: (1) zastosowanie środków, które mogą pomóc policji i prokuratorom w prowadzeniu postępowań i ściganiu osób prawnych zgodnie z ustawą oraz (2) zapewnienie dodatkowego szkolenia policji i prokuratorom w tym zakresie (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I).

2. W odniesieniu do wykrywania i zgłaszania właściwym władzom przestępstw przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy i przestępstw powiązanych Grupa Robocza rekomenduje, by Polska:

a) przyjęła środki w celu zapewnienia, że polscy funkcjonariusze publiczni, którzy mogą odgrywać rolę w wykrywaniu i zapobieganiu przekupstwu zagranicznych funkcjonariuszy, są świadomi swojego obowiązku zgłaszania przypadków przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy polskim organom ścigania oraz procedur i dróg dokonywania takich zgłoszeń (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

b) w odniesieniu do personelu odpowiedzialnego za zagraniczną pomoc rozwojową oraz personelu innych instytucji mających szczególne kontakty z polskimi przedsiębiorstwami działającymi za granicą, zapewniła szkolenie, jak wykrywać przypadki przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy oraz szkolenie na temat konkretnych kroków, jakie powinny zostać podjęte, gdy pojawią się wiarygodne podejrzenia o przekupstwie zagranicznych funkcjonariuszy, włącznie z procedurami i drogami zgłaszania podejrzeń oraz rozwiązaniami służącymi współpracy i koordynacji pomiędzy właściwymi instytucjami państwowymi (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

c) w celu zmaksymalizowania możliwości wykrywania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych zapewniła szkolenie funkcjonariuszom organów podatkowych traktowane jako kwestię priorytetową, obejmujące informację o wynikającym z Konwencji zakazie odliczania łapówek od podatku oraz obowiązku funkcjonariuszy organów podatkowych zgłaszania podejrzeń o takich łapówkach organom ścigania (Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II; Rekomendacja z 1996 r. w sprawie zakazu odliczania od podatku łapówek dla zagranicznych funkcjonariuszy publicznych);

d) rozważyła wprowadzenie silniejszych środków służących ochronie pracowników w sektorze publicznym i prywatnym zgłaszających podejrzenia o przekupstwie zagranicznych funkcjonariuszy, w celu zachęcenia ich do zgłaszania takich podejrzeń bez obawy poniesienia negatywnych konsekwencji (Konwencja, art. 5; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, V.C(iv));

e) rozważyła wzmocnienie środków służących powstrzymaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy w odniesieniu do międzynarodowych transakcji handlowych korzystających z oficjalnego wsparcia kredytów eksportowych, w tym w zakresie oceny wniosków o oficjalne wsparcie kredytów eksportowych oraz analizy prowizji pośredników (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp II(v));

f) zachęciła Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, by rozważył podjęcie odpowiednich i możliwych do zrealizowania kroków w celu poprawy przepływu informacji od instytucji zobowiązanych oraz informacji zwrotnej do takich instytucji o wykorzystywaniu przez właściwe władze raportów o podejrzanych transakcjach, w celu dalszego wzmocnienia systemu takiego raportowania w ramach zwalczania prania pieniędzy (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

g) rozważyła wymaganie od audytorów, by zgłaszali okoliczności wskazujące na możliwe nielegalne działania stanowiące przekupstwo zagranicznych funkcjonariuszy organom ścigania (Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, V.B(iv)).

Rekomendacje mające na celu zapewnienie skutecznego dochodzenia, ścigania i karania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych i przestępstw powiązanych

3. W odniesieniu do dochodzenia i ścigania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych i przestępstw powiązanych Grupa Robocza rekomenduje, by Polska:

a) zastosowała potrzebne środki w celu zapewnienia, że wszystkie wiarygodne zarzuty dotyczące przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy będą z zaangażowaniem i sumiennie badane, oraz by zwróciła uwagę policji i prokuratorów na znaczenie aktywnego korzystania z pełnego zakresu możliwych źródeł wykrycia przypadków przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II);

b) zapewniła większy udział wyspecjalizowanych ekspertów w zakresie spraw finansowych w ramach jednostek policji i prokuratury zajmujących się zwalczaniem korupcji w celu skutecznego wykrywania, badania oraz ścigania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II);

c) w odniesieniu do podwójnej roli urzędu Prokuratora Generalnego (tzn. w sytuacji gdy funkcja ta pełniona jest przez Ministra Sprawiedliwości) rozważyła wzmocnienie gwarancji w celu zapewnienia, że wykonywanie uprawnień śledczych i prokuratorskich (w szczególności w odniesieniu do przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy) nie będzie warunkowane przesłankami narodowego interesu gospodarczego, potencjalnym wpływem na relacje z innymi państwami lub tożsamością osób fizycznych lub prawnych (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

d) rozważyła, w granicach dopuszczalnych ze względu na zasady konstytucyjne, środki, które mogą zostać podjęte w celu zapewnienia, że immunitety w zakresie ścigania karnego przysługujące osobom na niektórych stanowiskach nie będą stanowiły przeszkody w skutecznym badaniu, ściganiu i orzekaniu w sprawach dotyczących przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy i przestępstw powiązanych oraz rozważyła pod tym względem wyraźne ograniczenie przysługujących im immunitetów do działań podejmowanych w wykonaniu obowiązków służbowych (tj. immunitetu funkcjonalnego) (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II);

e) przeanalizowała „klauzulę bezkarności” ujętą w artykule 229 § 6 Kodeksu karnego i albo wyłączyła jej zastosowanie wobec przekupstwa funkcjonariuszy zagranicznych, albo znacząco ograniczyła jej zakres poprzez nałożenie dodatkowych warunków jej stosowania, bądź też w inny właściwy sposób zapewniła, że prawo nie narusza Konwencji, a także by przedstawiła Grupie Roboczej informację na temat postępów w tej dziedzinie w ciągu 12 miesięcy (Konwencja, art. 5; Komentarze do Konwencji, ust. 27; Zrewidowana Rekomendacja, ustępy I, II);

f) znowelizowała ustawę o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary w celu wyeliminowania wymogu prawomocnego skazania osoby fizycznej jako warunku wstępnego prowadzenia postępowania przeciwko podmiotowi zbiorowemu (Konwencja, art. 2, 3 ust. 2).

4. W odniesieniu do sankcji za przekupstwo zagranicznych funkcjonariuszy publicznych Grupa Robocza rekomenduje, by Polska:

a) podjęła środki, by zwrócić uwagę organów śledczych, prokuratorskich i sądowych na znaczenie stosowania sankcji, które będą wystarczająco skuteczne, proporcjonalne i odstręczające za przestępstwa przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy, w szczególności podkreślając znaczenie sankcji o charakterze majątkowym, włączając w to grzywnę i przepadek korzyści z przekupstwa, oraz zapewniła szkolenie w zakresie wykrywania korzyści z przekupstwa i oceny wartości takich korzyści (Konwencja, art. 3 ust. 1; Zrewidowana Rekomendacja, ustęp I);

b) rozważyła, czy górna granica kary pieniężnej dla osób prawnych zgodnie z ustawą o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (tzn. 10% przychodu uzyskanego w roku podatkowym, w którym przestępstwo zostało popełnione) nie stanowi przeszkody w nakładaniu skutecznych, proporcjonalnych i odstręczających kar, i jeśli tak, by stosownie znowelizowała ustawę (Konwencja, art. 3 ust. 2);

5. W odniesieniu do zakazu odliczania łapówek od podatku Grupa Robocza rekomenduje, by Polska znowelizowała swoje przepisy, tak aby jednoznacznie potwierdzić, że łapówki nie mogą być odliczane od podatku i rozważyła pod tym względem wprowadzenie wyrażonego wprost zakazu takich odliczeń (Zrewidowana Rekomendacja, ustęp IV; Rekomendacja z 1996 r. w sprawie zakazu odliczania od podatku łapówek dla zagranicznych funkcjonariuszy publicznych).

2. Kwestie wymagające przeanalizowania w przyszłości przez Grupę Roboczą

6. Grupa Robocza przeanalizuje w przyszłości, wraz z rozwojem praktyki w odpowiednich dziedzinach, następujące kwestie:

a) stosowanie przepisów Kodeksu karnego dotyczących przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy, włącznie z ich zastosowaniem do łapówek przekazywanych osobom trzecim oraz wszystkimi aspektami wyrażenia „zagraniczny funkcjonariusz publiczny”;

b) stosowanie zawartego w art. 3 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych [...] wymogu, by zachowanie osoby fizycznej przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, w celu stwierdzenia jak to postanowienie jest stosowane w praktyce w sprawach dotyczących przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy;

c) poziom kar za przestępstwo przekupstwa zagranicznego funkcjonariusza i przestępstwa powiązane (w tym fałszerstwa księgowo) nakładanych na osoby fizyczne i prawne (włącznie ze stosowaniem konfiskaty, karami dodatkowymi oraz stosowaniem przez sądy zawieszenia wykonania kary) w celu stwierdzenia czy sankcje nakładane przez sądy są skuteczne proporcjonalne i odstręczające;

d) stosowanie przez Polskę jurysdykcji terytorialnej i narodowościowej, w szczególności w przypadkach postępowań przeciwko osobom prawnym lub dotyczących przestępstw popełnionych w całości lub w części za granicą;

e) czy Centralne Biuro Antykorupcyjne utworzone w 2006 r. rozwinęło zakres działania na dziedzinę zwalczania przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w

międzynarodowych transakcjach handlowych i, jeśli tak, skuteczność rozwiązań ustanowionych w celu koordynowania jego pracy z policją i prokuraturą w śledztwach dotyczących przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy;

f) czy wyjątek „czynności wyłącznie usługowych” zawarty w definicjach „funkcjonariusza publicznego” i „osoby pełniącej funkcję publiczną” w Kodeksie karnym nie skutkuje, sprzecznie z art. 1 Konwencji, luką w przepisach o przestępstwie przekupstwa zagranicznego funkcjonariusza w odniesieniu do działań lub zaniechań zagranicznego funkcjonariusza publicznego „w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych” (Konwencja, art. 1, 5; Komentarze do Konwencji, ust. 9).